

de a argumenta această teză. E de menționat că unii dintre lingviștii care o susțin caută cauzele încadrării substantivelor neutre slave printre femininele limbii romine¹, dar nu trag concluzia cuvenită din această necoincidență de gen între substantivele respective, slave și românești. Deci, dacă substantivele neutre slave au devenit feminine în romină, prin ce a putut influența neutrul slav așa-zisul neutru românesc?

În al doilea rând: genul fiind o categorie gramaticală, nu credem că se poate trece cu vederea faptul că între ambigenele românești și neutrul slav nu există nici o asemănare formală². Pe cînd neutrul slav are semne distinctive (morfologice: flexiunea; sintactice: acordul) față de masculin și feminin și e propriu tuturor părților de vorbire care compoartă categoria genului, ambigenele românești sint masculine la singular și feminine la plural. Asemenea substantive nu există la slavi³, prin urmare raportarea ambigenelor românești la neutrul slav⁴ nu are nici un temei real. Există însă ambigene în italiană, atît de asemănătoare și, evident, de aceeași origine ca cele românești⁵.

* * *

De ce în grupul ambigenelor există numai nume inanimate? Răspunsul, după părerea noastră, trebuie căutat în forma de plural, care numai ea păstrează semne formale ale neutrului — gen al lucrurilor — din latină. Desinența *-uri* (< *-ure* < lat. *-ora*) a continuat să se aplice și în limba romină numai numelor de lucruri (cf. *glas* < sl. — pl. *glasuri*, *gînd* < magh. — pl. *gînduri*, *birou* < franc. — pl. *birouri*), s-a «specializat» pentru acestea⁶, așa cum lat. *-ora*, caracteristic numai neutrelor, s-a întins în latina populară numai asupra inanimatelor. Se poate presupune același lucru și despre desinența *-ă* < lat. *-a* (cf. *ligna*) înainte de prefacerea și confundarea ei cu *-e* < lat. *-ae* (cf. *ligna* > *lemn* -e, ca *mes* -e < *mensae*).

În legătură cu pluralul acestor substantive se mai poate discuta încă o chestiune. Pare a fi adevărat că pluralul lor a fost tratat ca cel al femininelor încă în latina populară și apoi în romanica dunăreană și italică. Din acorduri ca *gaudia versae sunt*⁷, *ossa exterae*⁸, rezultă că determinantele fostelor neutre nu continuă forma de neutru din latină, ci pe cea feminină (*scaune*

¹ Cf. ACAD. AL. GRAUR, *op. cit.*, p. 355—356; acad. AL. ROSETTI, *art. cit.*, p. 409.

² Acceptăm părerea că genul este o categorie formală, nu semantică (cf. VL. HOREJȘI, *Problema substantivelor așa-zise «neutre» în limba romină în lumina legăturilor cu alte limbi*, în SCL, VIII [1957], nr. 4, p. 416).

³ Cîteva excepții, ca cele 2—3 ambigene din cehă, menționate de Vl. Horejši (*loc. cit.*, p. 415), nu au aici nici o importanță.

⁴ ACAD. AL. ROSETTI susține că «neutrul» românesc «trebuie explicat prin dezvoltarea în comun a rominei, în sinul comunității balcanice, cu graiurile bulgare, macedonene și albaneze» (*Istoria limbii romine*, III, ed. IV, p. 117). Neutrul slav însă e tot atît de departe de ambigenele albaneze ca și de cele românești. (Referitor la ambigenele românești și albaneze, cf. și articolul nostru citat, din CL, I [1956], p. 37—38, și *Mélanges Oslo*, p. 300—301).

⁵ C. TAGLIAVINI, *Le origini delle lingue neolatine. Introduzione alla filologia romanza*, Bologna, 1959, p. 202—203; cf. I. PĂTRUȚ, în CL, I (1956), p. 34, și *Mélanges Oslo*, p. 296 și urm.

⁶ În istroromână desinența *-ure* apare și la cîteva animate (*crăl'ure* «împărați», *șerpure* «șerpi». S. PUȘCARIU, *Studii istroromâne*, II, București, 1926, p. 144), însă asemenea forme par a fi mai noi.

⁷ Vezi E. BOURCIEZ, *Éléments de linguistique romane*, ed. IV, Paris, 1946, p. 234.

⁸ ACAD. AL. ROSETTI, *Istoria limbii romine*, vol. I, ed. III, București, 1960, p. 114.